

VPLYV IMPLEMENTÁCIE ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮ NA EKONOMICKÚ PROSPERITU REGIÓNŮ KOMÁRNO V KONTEXTE TRHU PRÁCE

IMPACT OF STRUCTURAL FUNDS IMPLEMENTING ON ECONOMICS PROSPERITY OF THE REGION KOMÁRNO IN THE CONTEXT OF THE LABOUR MARKET

MACHOVÁ, Renáta

Abstrakt

Ongoing processes of globalization and internationalization of markets contributing to the dynamics and to the character changes to the socio-political, social, and also cultural areas of life. Given the importance and complexity of ongoing processes, the objective to the fore in particular, receives the regional dimension of their activities. A typical feature of economic processes is a lot of pressure on the growth of competitiveness of regions; the central engine becomes particularly innovation, education and ability to apply the results of science into practice. Increasing employment contribute to economic stability and competitiveness of the region.

Key words: structural funds, implementing, economics prosperity, active labour market policy.

JEL Classification: R58

Abstrakt

Prebiehajúce procesy globalizácie a internacionalizácie trhov prispievajú k dynamike a k charakteru uskutočnených zmien v spoločensko-politických, sociálnych a tiež kultúrnych oblastiach života spoločnosti. Vzhľadom na význam a zložitost' prebiehajúcich procesov, sa do popredia objektívne dostáva predovšetkým regionálny rozmer ich pôsobenia. Typickým znakom ekonomických procesov je veľký tlak na rast konkurenčnej schopnosti regiónov, pričom ťažiskovým motorom sa stávajú predovšetkým inovácie, vzdelávanie a schopnosť aplikovať výsledky vedy v praxi. Zvyšovaním zamestnanosti prispievať k ekonomickej stabilite a konkurencieschopnosti regiónu.

Kľúčové slová: štrukturálne fondy, implementácia, ekonomická prosperita, aktívna politika trhu práce.

Úvod

V každej krajine, ktorá sa vyznačuje rôznymi odlišujúcimi regionálnymi ekonomikami platí, že významnými kľúčovými faktormi národnej prosperity sú vzťahy medzi ekonomickými aktérmi, organizáciami a inštitúciami na regionálnej a lokálnej úrovni. Pružné regióny majú schopnosť sa prispôbovať meniacim sa podmienkam prostredia. Tieto regióny vedia identifikovať svoje aktíva, vziať ich do funkčne spolupracujúcich procesov a napomáhať k ekonomickému rastu. Využiť silné stránky a príležitosti regiónu pre jeho

úspešné napredovanie vo svete, ktorého rozvoj je založený na inováciách, znalostiach, si vyžaduje maximálne efektívne vypracovanie vízie a využitie možností financovania aktivít prostredníctvom štrukturálnych fondov s koncentráciou na ľudský kapitál a jeho uplatniteľnosť na trhu práce.

Metodika

Autorka aktívne pôsobila v uplynulých rokoch v štátnej službe, v rámci ktorej implementovala a monitorovala podrobné využitie štrukturálnych fondov v rámci aktívnej politiky trhu práce vo vybranom regióne. Pri spracovaní výsledku bola využitá metóda analýzy sekundárnych údajov v rámci realizácie aktívnej politiky trhu práce a metóda syntézy.

Výsledky

Nová regionálna politika Európskej únie (EÚ) stavia na diverzite, výzvach a príležitostiach regiónov Európy. V súčasnosti je cca 43% ekonomického výstupu a 75% investícií a inovácií koncentrovaných len na 14% európskeho územia v tzv. päťuholníku medzi Londýnom, Hamburgom, Mníchovom, Milánom a Parížom. Najbohatší členský štát Luxembursko je teraz 7x bohatší ako najchudobnejšie Rumunsko. Na regionálnej úrovni sú rozdiely ešte výraznejšie: najbohatší región je Inner London s 290% priemerného hrubého domáceho produktu (HDP) EÚ 27 na hlavu, kým najchudobnejší región Nord-Est v Rumunsku dosahuje iba 23% priemeru EÚ 27 (Kačírková, 2010). Hoci HDP nevyjadruje úplne presný odraz životnej úrovne, pretože sa neodráža v relatívnych nákladoch na život, predsa indikuje rozdiely, ktoré medzi regiónmi existujú. Regionálna politika EÚ zavádza do praxe solidaritu medzi národmi. Základným cieľom EÚ je posilnenie ekonomickej, sociálnej a územnej kohézie tým, že sa znížia vývojové rozdiely medzi regiónmi. Finančné prostriedky vyčlenené na tento cieľ predstavujú viac ako tretinu rozpočtu EÚ pre obdobie 2007 – 2013 (Streckova, 2010). Tým, že sa finančné prostriedky koncentrujú na chudobnejšie regióny s cieľom rýchlejšie ich priblížiť k tým vyspelejším, investície kohéznej politiky majú značný dopad na konkurencieschopnosť a ekonomickú prosperitu všetkých regiónov.

Tabuľka 1 – Ciele, štrukturálne fondy a nástroje regionálnej politiky v období rokov 2007-2013

Ciele	Štrukturálne fondy a nástroje		
Konvergencia	ERDF	ESF	Kohézny fond
Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť	ERDF	ESF	
Európska teritoriálna spolupráca	ERDF		

Zdroj: Kačírková, M.: Inovačné strategické plánovanie, regionálne inovačné stratégie a tvorivosť v regiónoch.

Poznámka:

Kohézny fond – KF : vzťahuje sa na členské štáty s HDP menším ako 90% priemeru EÚ. KF sa podieľa na financovaní projektov v oblasti dopravy a životného prostredia vrátane transeurópskych sietí, energetickej efektivity a obnoviteľnej energie.

ERDF – Európsky fond regionálneho rozvoja : je hlavným zdrojom financovania tvorby interného potenciálu regiónov. Založený bol v roku 1975.

ESF – Európsky sociálny fond : vytvorený bol v roku 1957 a je hlavným zdrojom finančnej podpory EÚ na rozvoj zamestnanosti ľudských zdrojov.

Z pohľadu regionálnej politiky je región územne vymedzeným priestorom, v ktorom sa vytvára a uskutočňuje regionálna ekonomická, sociálna a inovačná politika (Hudec, 2008, s. 78). Sprievodným znakom ekonomických procesov je veľký tlak na rast konkurenčnej schopnosti regiónov. Hnacím motorom rastu konkurenčnej schopnosti sa stávajú

predovšetkým inovácie a vzdelávanie, schopnosť aplikovať výsledky vedy, výskumu a vývoja v podnikateľskej praxi.

Prebiehajúce procesy globalizácie a internacionalizácie trhov veľkou mierou prispievajú k dynamike a k charakteru uskutočnených zmien v spoločensko-politických, sociálnych a tiež kultúrnych oblastiach života spoločnosti. Vzhľadom na význam a zložitosť prebiehajúcich procesov, sa do popredia objektívne dostáva predovšetkým regionálny rozmer ich pôsobenia. Sprievodným znakom ekonomických procesov je veľký tlak na rast konkurenčnej schopnosti regiónov.

Pri vymedzovaní pojmu región sa vychádza zo základného pojmu priestor v geografickom slova zmysle, ktorý je základom všetkých definícií regiónu. Geografický priestor predstavuje „súbor prírodných a fyzikálnych znalostí územia“. Buček (1992) definuje región ako geograficky ohraničené územie, ktoré disponuje súborom kvalitatívnych a kvantitatívnych podmienok na sformovanie diverzifikovaného územno-hospodárskeho sociálneho systému, územie, v ktorom je vysoká intenzita ekonomických a oficiálnych vnútorných väzieb, územie, ktoré rozvíja optimálne väzby s inými územiami a je schopné reprodukovať rastové potreby prevažne z vlastných zdrojov. Podľa Becka (2001) sa región obvykle vymedzuje týmito základnými znakmi, a to územnou celistvosťou, špecifickými prírodnými zdrojmi, špecifickým významom pre ekonomiku krajiny a z toho vyplývajúci špecifický program ekonomického rozvoja.

Opis regiónu

Okres Komárno rozlohou 1 100,1 km² patrí medzi veľké okresy Slovenska. Je najjužnejším okresom republiky, rozprestiera sa na Podunajskej nížine a patrí k najteplejším územiam Slovenska. Okres má hustú riečnu sieť – Dunaj, Váh, Nitra, Žitava, rozvetvenú sústavu živých a mŕtvych ramien riek a veľmi úrodnú pôdu. Dlhá južná hranica okresu, ktorá vedie stredom rieky Dunaj je zároveň štátnou hranicou s Maďarskou republikou. V okresnom meste Komárno je najfrekventovanejší cestný priechod medzi Slovenskou republikou a Maďarskom a na Dunaji významný riečny prístav, ktorý je napojený na európsku riečnu magistrálu Rýn – Mohan – Dunaj.

Na území okresu sa nachádza 41 obcí, z toho 3 obce majú štatút mesta (Komárno, Kolárovo, Hurbanovo). V okrese Komárno žilo k 31.12.2009 celkovo 106 636 osôb, z toho bolo 51 718 mužov (t.j. 48,50 %) a 54 918 žien (t.j. 51,50%). Hustotu osídlenia tvorilo 97 osôb na m². Obyvateľstvo v pred produktívnom veku tvorilo skupinu 14 323 osôb, vo veku 15-64 rokov 77 541 osôb a vo veku nad 65 rokov skupinu 14 747 osôb. Celkový počet obyvateľov okresu podľa národností sa člení nasledovne: maďarská národnosť 73 990 osôb (69,39%), slovenská národnosť 28 818 (27,02%), rómska národnosť 1 257 osôb (1,18%), česká, moravská a sliezka národnosť 759 osôb (0,71%), iná a neudaná národnosť 1 651 osôb (1,55 %). V troch mestách okresu ku koncu roku 2009 žilo 54 675 osôb (t.j. 51,27%), z toho 26 262 mužov a 28 413 žien. V 38 obciach okresu žilo 51 961 osôb (t.j. 48,73%), z toho 25 503 mužov a 26 458 žien [7].

Ekonomický potenciál regiónu a jeho absorpčná schopnosť

Okres Komárno patrí do kategórie priemyselno-poľnohospodárskych regiónov SR. Súčasná výkonnosť ekonomiky okresu Komárno je nižšia ako priemer SR, avšak potenciál pre rozvoj jeho hospodárstva je tu veľmi veľký – do roku 2020 sa okres môže stať jedným z najrozvinutejších hospodárskych centier Slovenska. Z pohľadu makroekonomickej štruktúry má v súčasnosti rozhodujúce postavenie poľnohospodárstvo – toto odvetvie nenáročné na kvalifikačnú úroveň pracovnej sily je vo väčšine obcí jedinou základňou pracovných príležitostí, popritom má ale okres Komárno veľmi dobré predpoklady aj pre rozvoj

cestovného ruchu, predovšetkým pre rozvoj pobytov pri vode, cykloturistiky, vidieckej turistiky a agroturistiky.

Tabuľka 1 - Veková štruktúra obyvateľov v okrese Komárno

Vek	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
0	509	473	982
1 - 4	1 938	1 783	3 721
5 - 9	2 254	2 102	4 356
10 - 14	2 769	2 495	5 264
15 - 19	3 348	3 206	6 554
20 - 24	4 006	3 654	7 660
25 - 29	4 355	4 143	8 498
30 - 34	4 754	4 549	9 303
35 - 39	4 118	3 970	8 088
40 - 44	3 927	3 782	7 709
45 - 49	3 974	3 884	7 858
50 - 54	3 974	4 217	8 191
55 - 59	3 773	4 173	7 946
60 - 64	2 582	3 152	5 734
65 - 69	2 045	2 918	4 963
70 - 74	1 417	2 331	3 748
75 - 79	1 040	1 928	2 968
80 - 84	587	1 277	1 864
85 - 89	276	672	948
90 - 94	37	128	165
95 - 99	26	47	73
100 ⁺	5	13	18
Spolu	51 714	54 897	106 611

Zdroj: ŠÚ SR, SODB 2001

Z pohľadu hospodárskej štruktúry má v okrese Komárno rozhodujúce postavenie poľnohospodárstvo, strojársky priemysel, polygrafický priemysel a výroba obuvi. Komárno je centrom lodiarstva na Slovensku, ktoré však v poslednom období vykazuje negatívne tendencie vývoja. Vyššie uvedené odvetvia sú zastúpené podnikmi Slovenské lodenice a.s. v Komárne, Euro Montage, s.r.o. v Komárne, Kromberg & Schubert, s.r.o. v Kolárove a Euroobuv v Komárne a Heineken Slovensko, a.s. v Hurbanove [7].

V okrese Komárno bolo k 31.12.2010, podľa predbežných údajov ŠÚ SR, zamestnaných v odvetviach ekonomických činností celkovo 15 886 zamestnancov. Najviac osôb bolo zamestnaných v priemysle – 5 278 (33,22%), v oblasti vzdelávania 2 461 (15,49%), v zdravotníctve a v sociálnej pomoci 1 512 (9,52%), vo veľkoobchode a maloobchode 1 057 (6,65%), v pôdohospodárstve 2 528 (15,91%), vo verejnej správe, obrane a v povinnom sociálnom zabezpečení 914 (5,75%), v administratívnych a podporných službách 177 (1,11%), v doprave a skladovaní 453 (2,85%), v odbornej, vedeckej a technickej činnosti 115 (0,72%), v oblasti umenia, zábavy a rekreácie 198 (1,24%), v činnosti v oblasti nehnuteľností

133 (0,83%), vo finančnej a poisťovacej činnosti 19 (0,12%) a v ostatných činnostiach 348 (2,18%).Právnických osôb ku koncu roka 2010 zaznamenal ŠÚ SR v okrese Komárno 4 102, z toho obchodných spoločností – 3081, družstiev – 35, rozpočtových organizácií – 111, príspevkových organizácií – 15 a ostatných právnických osôb v počte 860 .

Obrázok 1 – Región okres Komárno

Zdroj: <http://www.rrakn.sk/pages.php?pageID=4>

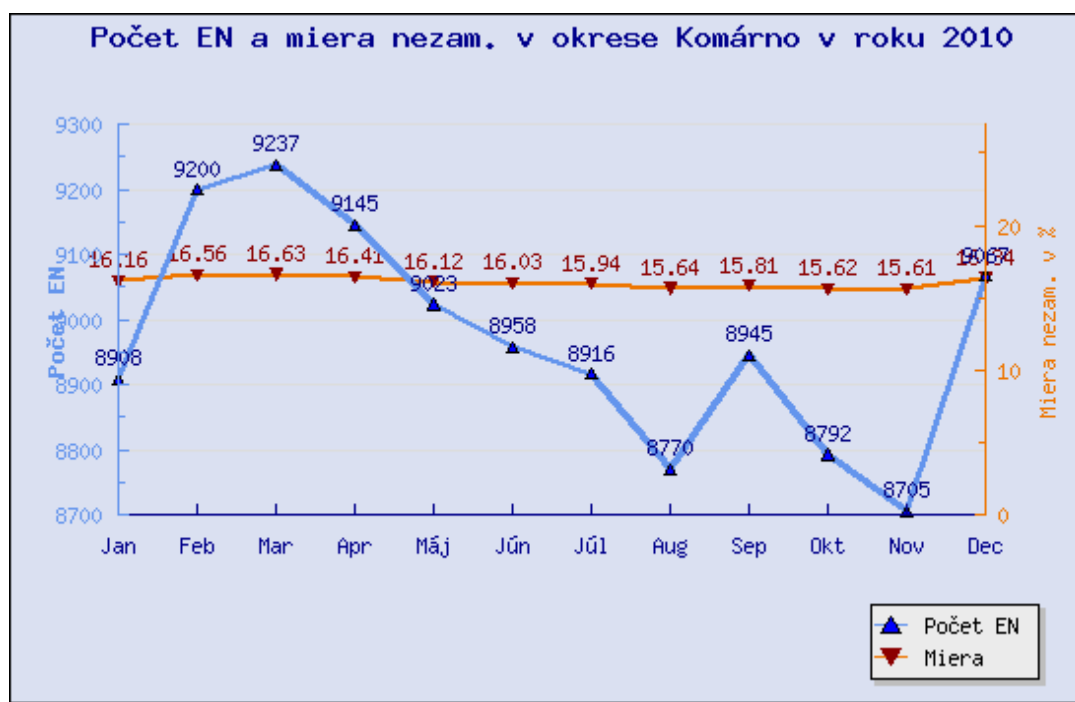
Tabuľka 2 - SWOT analýza rozvoja regiónu

Silné stránky	Slabé stránky
↗ výhodná dopravná dostupnosť ↗ priaznivé pôdne a klimatické podmienky pre poľnohospodársku výrobu, rozvoj cestovného ruchu, ↗ prihraničný región – podmienky na spoluprácu v oblasti podnikania v MR ↗ multikulturálne prostredie	↘ nedostatočné využitie vlastných surovinových zdrojov ↘ nízka dynamika rozvoja existujúceho strojárenského priemyslu ↘ zlý stav infraštruktúry ↘ nepriaznivý vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva ↘ absencia inovatívnych kapacít ↘ vysoký podiel produkcie s nízkou pridanou hodnotou
Ohrozenia	Príležitosti
↘ nepriaznivá kvalifikačná a profesná štruktúra obyvateľov ↘ rast nezamestnanosti a prehĺbovanie problémov trhu práce ↘ znižovanie počtu pracovných príležitostí ↘ stagnácia marketingu územia	↗ získanie investičných a neinvestičných prostriedkov zo zdrojov národnej regionálnej politiky a štrukturálnych fondov EÚ ↗ využitie voľných výrobných priestorov pre lokalizáciu nových výrobných ↗ využívanie vlastných surovinových zdrojov z poľnohospodárskej výroby

Zdroj : vlastné spracovanie a Výročná správa o činnosti ÚPSVR Komárno za rok 2010. [online]. [cit. 2011-09-24]. Dostupné z <http://www.knupsvr.sk/documents/Výročná%20správa%20o%20činnosti%20ÚPSVaR%20Komárno%202010.pdf>

Stav a vývoj nezamestnanosti v regióne

Vývoj nezamestnanosti v okrese Komárno mal v priebehu roka 2010 spočiatku narastajúcu (prvý štvrtrok) potom klesajúcu a na konci roka opäť narastajúcu tendenciu. V januári 2010 bol počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie 8908. V decembri tento počet narástol na 9067. Najmenší počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie sme zaznamenali v mesiaci november – 8705 UoZ (uchádzač o zamestnanie). Na konci roka 2010 bolo v evidencii UoZ o 716 osôb viac ako v rovnakom období predchádzajúceho roka.

Graf 1 – Počet EN a miera nezamestnanosti v okrese Komárno v roku 2010

Zdroj : Výročná správa o činnosti ÚPSVR Komárno za rok 2010. [online], [cit. 2011-09-24], Dostupné z <http://www.knupsvr.sk/documents/Výročná%20správa%20o%20činnosti%20ÚPSVaR%20Komárno%202010.pdf>

Vekové zloženie uchádzačov o zamestnanie bolo v roku 2010 podobné roku predchádzajúcemu. Uchádzači o zamestnanie vo veku 35 až 49 rokov predstavovali 33,66% z celkového počtu 9067 UoZ. Nakoľko je táto veková skupina na trhu práce uprednostňovaná, sú aj UoZ patriaci do tejto vekovej skupiny vedení v evidencii UoZ krátkodobo. Veková kategória 50 r. a viac predstavovala 28,98% z celkového počtu 9067 UoZ. Jedná sa o skupinu UoZ, ktorí si svoje uplatnenie na trhu práce nájdu ťažšie a preto v evidencii UoZ pretrvávajú dlhšiu dobu než ostatné vekové skupiny. Podiel UoZ vo veku 25 až 34 rokov na celkovom počte UoZ bol 23,89%, najmenej bola zastúpená skupina UoZ vo veku 15 až 24 r., ktorých podiel na celkovom počte UoZ bol iba 13,47%. Aj stav UoZ v štruktúre podľa dosiahnutého stupňa vzdelania odzrkadľuje situáciu na trhu práce. Tak ako aj minulý rok aj v roku 2010 tvorila skupina vyučených najpočetnejšiu skupinu z celkového počtu UoZ. Ich počet ku koncu roka bol 3395, čo znamená 37,44%-ný podiel na celkovom počte UoZ. Oproti roku 2009 sa počet týchto UoZ zvýšil o 173 osôb. Podiel UoZ so základným vzdelaním predstavoval koncom roka 30,85% a ich počet bol oproti rovnakému obdobiu predchádzajúceho roka vyšší o 353 UoZ. Ďalšou skupinou v poradí, čo do početnosti, bola skupina UoZ so vzdelaním úplná stredná odborná škola s maturitou. Počet týchto UoZ bol koncom roka 1256, čo predstavuje 13,85% z celkového počtu UoZ. V tom istom období predchádzajúceho roka bol ich počet nižší o 117 osôb [11].

Oproti roku 2009 sa zvýšil aj počet UoZ so stredným vzdelaním ukončeným maturitou avšak ich percentuálny podiel sa znížil. Ich počet bol vyšší o 33 a ku koncu roka 2010 predstavoval ich podiel na celkovom počte UoZ 11,58%. Podiel UoZ s vysokoškolským vzdelaním a vyšším vzdelaním na celkovom počte UoZ bol 3,65%-ný a ich počet bol na konci roka 2010 oproti koncu predchádzajúceho roka vyšší o 42.

Na jedno voľné pracovné miesto pripadalo v decembri 2010 19 UoZ. Oproti rovnakému obdobiu roku 2009 to znamená pokles o 171 UoZ. V roku 2010 zamestnávatelia nahlásili celkom 491 voľných pracovných miest.

V okrese Komárno sme v priebehu roka 2010 zaznamenali kolísanie miery evidovanej nezamestnanosti. V januári bola miera evidovanej nezamestnanosti 16,16%, v decembri sa nachádzala na úrovni 16,34%. Zamestnanosť sa znížila najmä v priemysle, odkiaľ bolo v priebehu roka zaevidovaných 21,65% UoZ, z obchodu a služieb 19,19 % UoZ a z ostatných odvetví v rozpätí od 1 do 4%. Počas roka 2010 bolo z evidencie UoZ vyradených 28,28% UoZ z dôvodu zamestnania sa najmä v obchode a službách. V priemyselných podnikoch sa zamestnalo 18,42 % vyradených UoZ, v poľnohospodárstve 7,80% vyradených UoZ, v stavebníctve 2,98% a v doprave 2,27% .

Pre okres Komárno je veľkým prínosom vstup Slovenskej republiky do Európskej únie, keď stratila platnosť Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a Maďarskej republiky o vzájomnom zamestnávaní, v ktorej bol stanovený pevný počet možných zamestnancov na území Maďarskej republiky. V predchádzajúcich rokoch došlo k zníženiu počtu uchádzačov o zamestnanie práve zamestnávaním občanov v zahraničí – Maďarskej republike. Súčasná hospodárska a finančná kríza však tento trend v zamestnanosti občanov v regióne zabrzдила, prihraničný priemyselný park ponúka podstatne menej pracovných príležitostí dôsledkom čoho záujem o našu pracovnú silu dočasne poklesol.

Treba však spomenúť aj negatíva, ktoré prináša so sebou zamestnávanie v zahraničí. Daňový systém je ukrátený o značný objem finančných prostriedkov, ktoré sú vyplatené zamestnancami do zahraničia. V blízkosti priemyselného parku sa vybudovalo veľké nákupné centrum, kde zamestnanci po skončení pracovnej doby uskutočňujú svoje nákupy. Veľký počet osôb z okresu Komárno je zamestnaných práve v priemyselnom parku v Komárome v Maďarskej republike. V uvedenom priemyselnom parku pôsobí viac zahraničných investorov. Zamestnávanie osôb z okresu Komárno je v budúcnosti závislé od podmienok, ktoré bude Maďarská republika vytvárať pre zahraničných investorov (Végh, 2010). Ak pre uvedené zahraničné zamestnávateľské subjekty z objektívnych dôvodov prestane byť atraktívne vykonávať svoju činnosť práve na tomto území (napr. ponuka lacnejšej pracovnej sily mimo územia MR), treba počítať s veľkým počtom potenciálnych nezamestnaných z okresu Komárno.

Aktívna politika trhu práce v regióne

Významným činiteľom ktorý napomáha začleneniu uchádzačov o zamestnanie (UoZ) na trh práce a motivuje zamestnávateľské a podnikateľské prostredie k vytváraniu nových pracovných miest širokým spektrom nástrojov, je aktívna politika trhu práce (APTP). Ústredie práce sociálnych vecí a rodiny v úzkej spolupráci s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci celého Slovenska implementujú nástroje APTP, ktorých legislatívny rámec je obsiahnutý zákonom č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Od 1. mája 2008 nadobudla účinnosť novela zákona o službách zamestnanosti, na základe ktorej boli prehodnotené implementované aktívne opatrenia na trhu práce a boli zavedené nové opatrenia zamerané najmä na riešenie vysokej miery nezamestnanosti prostredníctvom Operačného programu **Zamestnanosť a sociálna inklúzia** v novom programovom období 2007 – 2013.

Cieľom uvedených opatrení je zvyšovať zamestnatelnosť UoZ, vytvárať nové pracovné miesta a udržiavať už existujúce a tým prispieť k podpore rozvoja regiónu a zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti.

Vzhľadom k tomu, že v príspevku chcem poukázať na vplyv impelentácie štrukturálnych fondov na rozvoj regiónu z pohľadu tvorby pracovných miest, podrobnejšie sa budeme v nasledovnej časti venovať práve tejto kategórii APTP.

Vytváranie nových pracovných miest podporujú nasledovné nástroje APTP:

- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- príspevok na zapracovanie znevýhodneného UoZ
- príspevok na zamestnávanie znevýhodneného UoZ
- podpora zamestnávania znevýhodneného UoZ v sociálnom podniku
- príspevok na podporu zamestnávania absolventov vzdelávania a prípravy pre trh práce
- príspevok na zriadenie chránenej dielne a chráneného pracoviska a na ich zachovanie
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na prevádzkovanie alebo vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti
- príspevok na činnosť pracovného asistenta [12].

V rámci globálnej finančnej krízy sa vytvorila a neustále sa vytvára skupina UoZ, ktorí sú ľahšie umiestniteľní na trhu práce ako samostatne zárobkovo činné osoby než ako zamestnanci. Vzhľadom na súčasnú situáciu na trhu práce ovplyvnenú hospodárskou a finančnou krízou, kedy firmy, ktoré donedávna prosperovali, obmedzujú výrobu, rady nezamestnaných sa rozširujú a UoZ prichádzajúci do evidencie úradu majú menšiu uplatniteľnosť na trhu práce ako zamestnanci. Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť a tým i podporu podnikateľského sektoru považujeme za jeden z konkrétnych krokov na minimalizáciu negatívnych dopadov globálnej krízy na zvyšujúcu sa nezamestnanosť. Včasná podpora UoZ v oblasti vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti môže prispieť k skoro plynulému prechodu od zamestnania k vykonávaniu podnikateľskej činnosti. Záujemcovia o vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti často nemajú predchádzajúce skúsenosti s podnikaním, neovládajú základné povinnosti SZČO a nedokážu jasne sformulovať svoje podnikateľské plány. S prekonaním týchto nedostatkov im pomôže praktická príprava na začatie samostatnej zárobkovej činnosti a to najmä praktická príprava podnikateľského zámeru, stratégie prípravy a rozvoja podnikania, ktorú zabezpečí úrad.

Financovanie je realizované prostredníctvom *NP I-2 Podpora zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie NP I-2* v rámci Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia (OP ZaSI) v programovom období 2007 – 2013 [8].

Tabuľka 3 - §49 - príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť

	2009	2010
SR počet miest	12 870	15 035
SR poskytnutý príspevok v Eur	39 383 574,00	48 217 631,00
Okres KN počet miest	219	197
Okres KN poskytnutý príspevok v Eur	528 920,04	778 775,52

Zdroj: vlastné spracovanie

V rámci SR bolo v roku 2009 vytvorených 12 870 pracovných miest a poskytnutý príspevok predstavoval výšku 39 383 574 EUR, pričom v roku 2010 došlo nárastu v rámci vytvorených pracovných miest poskytnutím príspevku na začatie podnikania, a to 15 035 za 48 217 631,00 EUR. Aj v regióne Komárno možno konštatovať, že aj v roku 2009 a aj v roku 2010 bol najviac využívaným nástrojom v roku 2009 príspevok na začatie SZČ (samostatnej zárobkovej činnosti). V priebehu roka bolo uzatvorených 219 dohôd o poskytnutí príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť. UoZ prejavili záujem o prevádzkovanie a vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti počas celého roka. Z celkového počtu podporených UoZ bolo 82 žien, 73 znevýhodnených UoZ, z toho 30 dlhodobo nezamestnaných, 24 vo veku nad 50 rokov, 11 absolventov. Výška paušálneho príspevku v roku 2009 na samostatnú zárobkovú činnosť bola v okrese Komárno 2415,16 Euro. Uchádzači o zamestnanie, s ktorými boli uzatvorené dohody podľa § 49 začali vykonávať a prevádzkovať živnosť najmä v oblasti

maloobchodu, v poskytovaní služieb (kaderníctvo, kozmetika, krajčírské služby, pedikúra), v stavebníctve (murárske práce, zámočnicke práce, elektroinštalačné práce) a v administratíve (finančné poradenstvo, účtovníctvo, poisťovníctvo).

V roku 2010 bolo v okrese Komárno uzatvorených 197 dohôd o poskytnutí príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť. V porovnaní s minulým rokom, kedy bolo uzatvorených 219 dohôd, predstavuje pokles o 22 dohôd. Z celkového počtu podporených UoZ bolo 97 žien, 120 znevýhodnených UoZ, z toho 76 dlhodobo nezamestnaných, 21 UoZ bolo vo veku nad 50 rokov, 14 absolventov. Výška príspevku v roku 2010 na samostatnú zárobkovú činnosť bola v okrese Komárno 3 902,16 Eur, z uvedeného vyplýva vyššia suma využitá v roku 2010 v porovnaní s rokom 2009. Uchádzači o zamestnanie, s ktorými boli uzatvorené dohody podľa § 49 začali vykonávať a prevádzkovať živnosť najmä v oblasti obchodu, stavebných prác, rýchleho občerstvenia a ekonomického poradenstva. Z predložených podnikateľských zámerov vyplýva, že príspevok bol najviac využívaný na nákup náradia, prístrojov, PC zostáv a notebookov, úhradu nájomného a odvodov do zdravotnej a sociálnej poisťovne.

Záver

Fenoméne nezamestnanosti sa stal témou dňa širokej verejnosti, odborných kruhov a politických zoskupení v celej Európe, Slovensko nevynímajúc. Problematika nezamestnanosti zohráva kľúčovú úlohu pri posudzovaní úspechu reformných opatrení vo všetkých oblastiach sociálno-ekonomického života spoločnosti. Slovensko po vstupe do EÚ v máji 2004 zaznamenalo rekordný pokles nezamestnanosti čiastočne spojený s rastom zamestnanosti čo má svoje pozitívne dopady na celkovú výkonnosť ekonomiky, pričom všetko nasvedčuje tomu, že konflikty medzi politikou zamestnanosti a sociálnou politikou pretrvávajú. V hospodársky vyspelých krajinách vrátane Slovenska je základným cieľom súčasného obdobia zníženie všetkých druhov dobrovoľnej nezamestnanosti, úsilie obmedziť „sociálne príživníctvo“ a vytvárať príležitosti k aktivitám každého jednotlivca vo svete „práce“ [9]. Jednou z možností je vyššia a efektívnejšia podpora uchádzačov o zamestnanie o vyššiu snahu návratu na trh práce práve prostredníctvom aj pojednávaneho nástroja aktívnej politiky trhu práce. Zvýšenou zamestnanosťou sa vytvára priestor aj na regionálny rozvoj odvíjajúc sa od zvýšenej kúpyschopnosti obyvateľstva.

Vzhľadom k zaznamenanému nárastu vytvárania pracovných miest, ktoré si vytvorili uchádzači o zamestnanie za pomoci príspevku na samostatnú zárobkovú činnosť sa očakáva zvýšenému záujmu aj v roku 2011. Prínosom príspevku je nielen znižovanie nezamestnanosti ale aj perspektíva tvorby ďalších pracovných miest živnostníkmi. Podporuje rozvoj malého a stredného podnikania a celkový hospodársky rozvoj regiónu.

Literatúra

- [1] BECK, J. 2001. *Modely regionální dynamiky a jejich perspektiva*. Zborník z konferencie REGIO. 2001.
- [2] BUČEK, M. a kolektív. 1992. *Priestorová ekonomika*. Bratislava : ES EÚ, 1992. ISBN 80-225-01006-80.
- [3] *Hodnotenie efektívnosti vynakladania finančných prostriedkov na aktívne opatrenia politiky trhu práce smerujúcich k rozvoju pracovného trhu*. Námesťovo 2007 [online]. [cit. 2011-09-28], <http://www.praca-beskydy.eu/docs/studia3.pdf>
- [4] HUDEC, O. 2008. Strategický spravodajský systém a regionálne inovačné stratégie. In: *Region Direct*, ročník 1, č. 1/2008, s. 76-87. ISSN 1336-4243.

- [5] KAČIRKOVÁ, M. 2010. *Inovačné strategické plánovanie, regionálne inovačné stratégie a tvorivosť v regiónoch*. [online]. 2010 [cit. 2011-09-15], Dostupné z <http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/WP28.pdf>
- [6] *Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia*. [online]. [cit. 2011-09-26], Dostupné z : http://www.upsvar.sk/europsky-socialny-fond/narodne-projekty-v-programovom-obdobi-2007-2013/operacny-program-zamestnanost-a-socialna-inkluzia.html?page_id=13027
- [7] STRECKOVÁ, Y. 1991. *Kriteria pro hodnocení sociálně-ekonomické úrovně regionu*. Dílčí studie ke kategorii životních podmínek. Brno: Ekonomicko-správní fakulta MU, 1991. 27 s.
- [8] ÚPSVaR SR. 2009. *Aktívne opatrenia trhu práce* : [online]. [cit. 2011-09-26], Dostupné z : http://www.upsvar.sk/statistiky/aktivne-opatrenia-tp-statistiky/aktivne-opatrenia-trhu-prace-2009.html?page_id=1251
- [9] VÉGH K. 2010. Az innovációs teljesítmény összehasonlító elemzése a magyar és a szlovák kis – és középvállalkozói szektorban, In *A magyar élelmiszergazdaság jövője a KAP reform tükrében, XXXIII. Óvári Tudományos Napok*, Mosonmagyaróvár. ISBN 978-963-9883-55-0.
- [10] *Výročná správa o činnosti ÚPSVR Komárno za rok 2010*. [online], [cit. 2011-09-24], Dostupné z : <http://www.knupsvr.sk/documents/Výročná%20správa%20o%20činnosti%20ÚPSVaR%20Komárno%202010.pdf>
- [11] *Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*.

Adresa autora:

Ing. Renáta Machová, Ph.D., Univerzita J. Selyeho, Ekonomická fakulta, Katedra manažmentu, Hradná ul. 21, P.O.BOX 54, 945 01 Komárno, Slovenská republika, Tel.: 00421-35-905 985 449, E-mail: machovar@selyeuni.sk